

Det kan blive dyrt både på kort og på langt sigt, hvis atomkraftværkerne af overdreven forsigtighed holdes helt væk fra de større byers nærhed og for langt væk fra mindre bebyggelser.

H.P. Myrup
Institut for Virksomhedsledelse,
Aarhus Universitet

Litteratur

Elsam-Kraftimportundersøgelsen, november 1965. *Kraftværksudbygningen i 1970'erne*. København 1965.

Fordeling, effektivitet og offentlige udgifter

Den offentlige sektor har som angivet i PPII til opgave at realisere de politiske målsætninger inden for følgende tre hovedområder:

1. indkomstfordelingen
2. ressourceallokationen
3. konjunkturstabiliseringen

Denne kommentar knytter sig specielt til sammenhængen mellem fordelingsproblematikken og ressourceallokationen. En erkendelse af denne sammenhæng fremgår af kapitel 41, hvor de høje marginals-katters udlignende effekt afvejes over for deres allokeringseffekt. Det er derfor skuffende, at man i PPII ikke har forsøgt at beskrive, hvorledes det offentlige udgifter og indtægter påvirker fordelingen.

Der er en tradition i den finanspolitiske teori for at ignorere udgiftssidens fordelingsvirkning. Denne tradition bygger på en antagelse om, at uønskede fordelingsvirkninger af offentlige udgifter kan blive korrigeret ved et passende valg af skatter

og transfereringer. Hertil kan rejses følgende indvendinger:

(1) Omfordelinger via skatter og transfereringer kan være umuliggjort af politiske begrænsninger i valget af omfordelingsinstrumenter.

(2) Samfundet kan have præference for omfordelinger, der ikke har karakter af kontantydelse. Set fra modtagerside kan kontantydelse virke nedværdigende. Formentlig har prisstøtteordningerne for landbruget i 60'erne virket mere acceptable end kontanttilskud.

Heri ligger vel forklaringen på, at økonomers kritik af støtteordningerne havde så ringe gennemslagskraft. Set fra skatteydernes side kan der være ønske om at påvirke modtagernes marginale dispositioner.

(3) Omfordelinger vil resultere i allokeringsforvridninger i relation til valget mellem fritid og arbejde samt i relation til valget mellem forskellige typer af arbejde.

Specielt den sidste indvending har fået stigende betydning på grund af de offentlige budgetters voksende omfang, hvorfor det vil være nødvendigt at specificere fordelings effekter af de offentlige udgifter. Dette får selvsagt også betydning ved opstilling af cost-benefit-analyser, hvor fordelingshensyn traditionelt ikke indgår, jævnfør kapitel 47.

Det vil være forkert at sige, at fordelingsovervejelser ikke indgår ved vurdering af offentlige aktiviteter, selv om kvantificeringer savnes. Det er derimod næppe forkert at hævde, at en systematisk afvejning af effektivitet over for fordeling er sjældent forekommende. Specielt er der en tendens til at følge fordelingshensynet meget langt in-

Det kan blive dyrt både på kort og på langt sigt, hvis atomkraftværkerne af overdreven forsigtighed holdes helt væk fra de større byers nærhed og for langt væk fra mindre bebyggelser.

H.P. Myrup
*Institut for Virksomhedsledelse,
 Aarhus Universitet*

Litteratur

Elsam-Kraftimportundersøgelsen, november 1965. *Kraftværksudbygningen i 1970'erne*. København 1965.

Fordeling, effektivitet og offentlige udgifter

Den offentlige sektor har som angivet i PPII til opgave at realisere de politiske målsætninger inden for følgende tre hovedområder:

1. indkomstfordelingen
2. ressourceallokationen
3. konjunkturstabiliseringen

Denne kommentar knytter sig specielt til sammenhængen mellem fordelingsproblematikken og ressourceallokationen. En erkendelse af denne sammenhæng fremgår af kapitel 41, hvor de høje marginals-katters udlignende effekt afvejes over for deres allokeringseffekt. Det er derfor skuffende, at man i PPII ikke har forsøgt at beskrive, hvorledes det offentlige udgifter og indtægter påvirker fordelingen.

Der er en tradition i den finanspolitiske teori for at ignorere udgiftssidens fordelingsvirkning. Denne tradition bygger på en antagelse om, at uønskede fordelingsvirkninger af offentlige udgifter kan blive korrigeret ved et passende valg af skatter

og transfereringer. Hertil kan rejses følgende indvendinger:

(1) Omfordelinger via skatter og transfereringer kan være umuliggjort af politiske begrænsninger i valget af omfordelingsinstrumenter.

(2) Samfundet kan have præference for omfordelinger, der ikke har karakter af kontantydelse. Set fra modtagerside kan kontantydelse virke nedværdigende. Formentlig har prisstøtteordningerne for landbruget i 60'erne virket mere acceptable end kontanttilskud.

Heri ligger vel forklaringen på, at økonomers kritik af støtteordningerne havde så ringe gennemslagskraft. Set fra skatteydernes side kan der være ønske om at påvirke modtagernes marginale dispositioner.

(3) Omfordelinger vil resultere i allokeringsforvridninger i relation til valget mellem fritid og arbejde samt i relation til valget mellem forskellige typer af arbejde.

Specielt den sidste indvending har fået stigende betydning på grund af de offentlige budgetters voksende omfang, hvorfor det vil være nødvendigt at specificere fordelings effekter af de offentlige udgifter. Dette får selvsagt også betydning ved opstilling af cost-benefit-analyser, hvor fordelingshensyn traditionelt ikke indgår, jævnfør kapitel 47.

Det vil være forkert at sige, at fordelingsovervejelser ikke indgår ved vurdering af offentlige aktiviteter, selv om kvantificeringer savnes. Det er derimod næppe forkert at hævde, at en systematisk afvejning af effektivitet over for fordeling er sjældent forekommende. Specielt er der en tendens til at følge fordelingshensynet meget langt in-

den for visse sektorer; medens det totalt ignoreres inden for andre sektorer. Til belysning af uhensigtsmæssigheden heri er givet et numerisk eksempel i tabel 1, hvor A er en relativt fattig gruppe af borgere; medens B er en relativt velstillet gruppe af borgere. som følge deraf tildeles gevinster, der tilfalder gruppe A, vægten 2, medens gevinster, der tilfalder gruppe B, tildeles vægten 1. I sektor I, hvor fordelingshensynet følges, overvejes to alternative projekter I1 og I2. I sektor II, hvor effektivitetshensynet følges, overvejes tilsvarende de to alternativer II1 og II2. De til alternativene tilhørende gevinster er angivet i tabellen.

TABEL 1. *Gevinster ved alternative projekter*

	I1	I2	II1	II2
A	7	6	12	8
B	2	5	8	14

Ud fra de angivne antagelser vil projekterne I1 og II2 blive valgt, selv om den største samfundsmæssige gevinst baseret på de nævnte vægte opnås, når projekterne I2 og II1 realiseres - nemlig en gevinst på 49 enheder.

I fortsættelse af sådanne beregninger kan det være nyttigt at overveje, om en lang række af de aktiviteter, som tilstræber at påvirke fordelingen, er særligt hensigtsmæssige. Et centralt spørgsmål i denne sammenhæng er, hvorvidt disse aktiviteter netop er til gavn for de målgrupper, man søger at begunstige. Det kan for det første tænkes, at også individer uden for målgruppen begunstiges ved en aktivitet. Forholdet mellem gevinster tilfaldende målgruppen og den samlede gevinst betegnes aktivitetens vertikale effektivitet. Det er på den an-

den side ikke givet, at alle individer inden for målgruppen bliver begunstige. Forholdet mellem antallet af begunstige i målgruppen og den samlede målgruppe betegnes tilsvarende aktivitetens horisontale effektivitet. I reglen vil en stramning af kriterierne for tildeling af gevinster øge den vertikale effektivitet, medens den horisontale effektivitet vil falde. Skal begge effektivitetsmål forbedres, kræver det normalt et større administrativt kontrolapparat.

Der er næppe tvivl om, at en række gratisydelse har en social motivering. Der er heller ingen tvivl om, at en række af disse ydelser både har en ringe vertikal og en ringe horisontal effektivitet. Som antydning i PPII er den højere uddannelse et godt eksempel herpå, idet prisen for at få en relativt lille gruppe fra socialt dårligt stillede lag gennem den højere uddannelse er, at en stor gruppe fra socialt velstillede lag modtager betydelige tilskud fra det offentlige. Tilsvarende synspunkter kan anlægges på en række andre offentlige gratisydelser.

Konklusionen af ovenstående må være, at der ikke foregår en systematisk afvejning af effektivitet over for fordeling, og at PPII desværre kun i begrænset omfang tager denne problematik op, selv om den erkendes at være central. En vigtig grund hertil er selvsagt begrænsninger i adækvate data. Forhåbentlig vil PPII give anledning til, at sådanne bliver tilvejebragt.

Per Andersen

*Institut for Historie og Samfundsvidenskab,
Odense Universitet*